

Тихомирова В. О.
студентка ШКОЮ України, 1 курс, 1 група,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
науковий керівник – **Уманець О. В.,**
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри культурології

КОНЦЕПЦІЯ СОФІЙНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕНТАЛЬНОСТІ

Найголовніше завдання народу – зберегти власну культурну ідентичність. Для українського народу це завдання набуває виняткової гостроти за сучасних умов, сповненості внутрішніми та зовнішніми конфліктами. Саме тому особливим є значення осмислення та збереження архетипів українського народу – основ національного менталітету та культури, в яких віддзеркалюється їх неповторність. Як атрибутивні для українського менталітету дослідниками стверджуються архетипи землі та свободи [1, с. 297], Слова і Природи [1, с. 312–313], серця та, особливо, софійності [1, с. 307–310].

Висвітлена у працях Платона, Сократа, Аристотеля, ідея софійності в Античності постає як мудрість, яка наповнює сенсом буття, світ речей та є протилежною Логосу, інтелектуальній думці. В контексті християнської парадигми світобачення складається інша інтерпретація концепції софійнос-

ті. У Біблії Софія виступає як ідея сакральної, божественної мудрості світу, єдності світу як книги, як слова Бога та водночас єдності творіння та творця.

Центральним поняттям в ідеї софійності є міфологема «Софія – Премудрість Божа», згідно з якою в основу світу – особливе «божественне начало», «душа світу» – Софія. Отже, Софія – це символічний образ, який пов’язує в нерозривну єдність творіння та Творця, підґрунтям божественної енергії, до якої прилучається людина у пошуках вічних духовних цінностей.

У слов’янську культуру ідея софійності прийшла з християнством за часів Київської Русі. Християнству перших століть в українських землях були притаманні ранньохристиянська орієнтація і християнський універсалізм, толерантне ставлення до різних релігійних уявлень та їх центрів, релігійна поліфонічність, поєднання власного східнослов’янського обряду і богослужбової слов’янської мови із візантійськими канонами тощо. У зв’язку з цим в ньому формується власний, софійний релігійно-світоглядний ідеал, відповідно до якого вірування і спасіння власної душі ґрунтуються не на аскетично-чернечому спогляданні, що яскраво простежується у теологічних доктринах Заходу, а на активному релігійному житті як продовженні творіння. Під релігійною істиною розуміється правда, яка породжує ідеал.

Особливістю давньослов’янського сприйняття софійності є різноманіття її візуальних форм осмислення в сакральній архітектурі, образотворчому мистецтві – було зведено храми Софії в Новгороді, Києві, Вологді та Полоцьку. У вітчизняній духовній традиції Премудрість Божа пов’язується і з материнськими рисами, тому образ Софії і Богородиці, Матері Ісуса Христа зливаються у свідомості православної людини.

Архетип софійності – вічний першобраз, який має своєрідні історичні інваріанти. Українська духовна традиція акцентує увагу на софійному аспекті релігійності, що зумовило формування ідеї безпосереднього спілкування людини з її першоджерелом, Богом, що зумовлює внутрішню, інтуїтивну, екзистенціальну релігійність українця.

Література

1. Кримський С. Під сінатурою Софії / С. Кримський. – Київ : Видавничий дім «Кисво-Могиллянська академія», 2008. – 367 с.
2. Культура України : тезаурус і персоналії / Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець та ін.; за ред. Л. В. Анучинової, О. А. Стасевської, О. В. Уманець ; наук. ред. В. О. Лозової. – Харків : Право, 2014. – 276 с.
3. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. – Київ : Знання, 2007. – 679 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра культурології

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ
(до 150-річчя заснування «Просвіти»)

Тези доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2018 р.

Харків
«Право»
2018

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
*А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. В. Уманець,
Г. С. Савченко, О. А. Стасевська*

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу (до 150-річчя заснування «Просвіти») : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 квіт. 2018 р.). – Харків : Право, 2018. – 212 с.

ISBN 978-966-937-408-0

Збірка містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу (до 150-річчя заснування «Просвіти»)», в яких висвітлені актуальні питання духовного буття сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-408-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018